

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendivm Cæremoniarvm In celebratione Diuinorum Officiorum Observandarvm

Jacobs, Johannes

Antverpiæ, 1621

XXIV. De officio Presbyteri ac Diaconorum, assistentium in Missa
Pontificali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40844

CAPVT XXIV.

De officio Presbyteri ac Diaconorum assistentium in Missa Pontificali.

Ex Car.
l. 1. c. 7.
& 8. &
l. 2. c. 8.

1. **P**resbyteri assistentis præcipua cura erit, totam Missam præuidisse, omnesque cæremonias & actus quos Episcopus facturus est obseruasse, ac signacula in libro Missali congruis locis disposuisse, vt præstò illi esse possit suggerendo submissa voce, vel modestè nutu indicando, si fortè in aliquo vel memorię lapsu vel alia de causa deticeret aut titubaret, præsertim apud altare.
2. Postquam locum, in quo Episcopus paramenta accepturus est, cum eo ingressus fuerit, opportunè aderit apud ipsum in habitu suo canonicali, vt ipsi legenti Psalmos, *Quàm dilecta*, &c. cum sequen-

sequentibus, ad sinistram eiusdem
 stans, alternatim respondeat: &
 lauanti manus porriget mantile
 ad tergendum: postea induet se
 pluuiali vt in Vesperis, & cum E-
 piscopus celebrans Tertiam, can-
 tabit **Orationem**, sustinebit ante
 eum librum supra caput in me-
 dio duorum Acolythorum te-
 nentium candelabra cum cereis
 accensis, cumque erit indutus om-
 nibus paramentis Missalibus, im-
 ponet annulum Pontificalem an-
 nulari digito dextræ manus illius,
 annulo & manu prius osculatis:
 mox si extra chorum paramenta
 accipiat, ministrabit illi cochlear
 & nauiculâ thuris prout ibid. n. 2.
 quod etiam faciet quando ante
Euangelium imponendum erit,
 Episcopo existente in sede Episco-
 pali, vbi etiã eundem osculato libro
 post **Euāgelium** thurificabit; aliàs
 autē Diaconus Euāgelij ista faciet.
 3. Procedente Episcopo ad altare
 incedit

Ex l. 1.
 c. 23.

incedit ante eum à dextris Diaconi Euangelium cantaturi, vel deficientibus Diaconis assistentibus, à dextris Episcopi: & ante infimum gradum altaris facienti Episcopo **Confessionem** respondet cum alijs, stans à dextris eiusdem, & ad verba, **Misereatur tui, Tibi Pater, & Te Pater**, versus eundem caput profundè inclinans: & post **Confessionem** osculato per Episcopum altari, adiuuat Subdiaconum in porrigendo illi libro osculando, manum apponens ad librum cum quo deinde retrahit se extra cornu Euangelij dum Episcopus thurificat altare: & recedentem ab altari ad sedem sequitur, vbi stans apud eundem dicit alternatim cum eo **Kyrie eleison**, illoque sedente sedet in sede seu scabello suæ assistentiæ prout in Vesperis, vel si Episcopus non vtatur propria sede sed faldistorio, in scamno prope altare versus

cornu

cornu Epistolæ cum Diacono & Subdiacono.

4. Sustinet librum ante Episcopum dum cantat **Orationem** seu **Orationes**, si plures sint dicendæ, & dum intonat **Hymnum** ac **Symbolum**, quæ relicto deinde libro in manibus ministri de eo seruientis, prosequitur cum illo usque ad finem. Lecto per eundem **Offertorio**, portat librum cum puluino ad altare cum debitis reuerentijs, comitante Cæremoniario, ponens illum in cornu Euangelij apertum in folio vbi sunt ea quæ Episcopus est lecturus, ibique extra dictum cornu eundem expectat; vel præmittit ministrum de libro seruientem, vt ipse præstò sit, ad lotionem manuum Episcopi. Cùm Episcopus reuertitur ad altare, ipse à sinistris illum gradus ascendentem adiuuat, & deinceps accuratè & opportunè demonstrat illi omnia

& singula quæ ex libro sunt dicenda, ea digito indicando: cum verò Episcopus thurificat altare, sumpto libro cum puluino retrahit se extra cornu Euangelij ne thurificationem impediatur: & suo tempore dicit simul cum eo **Sanctus** & **Agnus**, & semper genuflectit cum eodem ac dum eleuatur sanctissimum Sacramentum.

5. Dicto cū Episcopo **Agnus Dei**, &c. accedit ad dextrum eius latus, & accipit ab eo pacem prout dictū est c. 17. num. 13. de Diacono ministrante Sacerdoti in absentia Episcopi, factaque iterū Sacramento genuflexione, ducēte Cæremoniaro eā in choro distribuit seruatis reuerentijs ac forma prout dictū est c. 4. sed postquam eam dederit primo Canonico cuiusque ordinis vbi præbendæ sunt distinctæ, vel vbi non sunt distinctæ, primo ab utroq; latere stāti ac magistratui, dabit eam alicui Acolytho vel Cæ-

remo-

Item
lib. 1.
cap. 24.

remoniaro . qui cæteris de choro distribuit , & ipse reuertitur ad librū, quē, cum Episcopus se purificauerit digitosq; abluerit, trāsfert ad cornu Epistolæ, nisi iam trāslatus esset à Diacono, & adiuuat ad lotionem manuū Episcopi vt supra: deinde ostēdit illi in libro cætera quæ supersunt , & post benedictionem petita licentia publicat indulgentias versus populum, in forma prout habetur supra c. 16. n. 15. nisi subsequeretur Processio vel habitus esset sermo infra Missam.

6. Ultra Presbyterum assistentem, de quo hætenus , & Diaconum & Subdiaconum ad Euangelium & Epistolam seruiētes, de quibus c. sequenti, assistūt Episcopo loci ordinario solemniter celebrāti, dummodo vtatur sede Episcopali & non faldistorio, duo alij Canonici: qui cum eo locum vbi induetur paramentis Missalibus ingressi, astantes hinc inde

legenti Psalmos, **Quam dilecta,**
 &c. cum **Verticulis**, respondent
 simul cum Presbytero assistente;
 & cum deposuerit cappam extra-
 hunt ei annulos, quos, cum la-
 uerit & terferit manus, reponunt
 cum debitis osculis: postea rece-
 dentes capiunt sua paramenta vt
 in Vesperis cap. 13. num. 1. quibus
 induti redeunt ad eundem iam
 paratum; & postquam cum eo ip-
 sum medium facientes peruene-
 rint ante altare, ibi retro illum
 manentes ac stantes hinc inde
 (quo modo etiam aliàs ante altare
 stant, ita vt Diaconum Euangelij
 stantem in loco suo post Cele-
 brantem medium habeant) re-
 spondent pariter cum alijs dum
 facit **Confessionem.**

*Ex l. 1.
cap. 9.*

7. Post thurificationem altaris
 tam in principio Missæ, quam
 post oblationem, antequam Epi-
 scopus thurificetur, dignior ex eis
 imponit illi Mitram (cum Diaco-
 nus

nus Euangelij, ad quem alioqui in
Missa apud altare hoc spectat,
tunc fit impeditus cum thuribu-
lo, quod ab Episcopo accepit vt
eum thurificet) quod etiam facit,
quotiescumque apud sedem im-
ponenda est (quod videbit ex cap.
præcedenti) alter verò à sinistris
assistens vittas à tergo Episcopi
aptat, & ponit gremiale in gremio
ipsius, & aufert Mitram quoties
ibidem auferenda est, ablato prius
gremiali, digitoque ostendit Epi-
scopo quæ ibidem per eum ex li-
bro dicenda sunt, & assistens à dex-
tris vertit folia cum opus est vt
dictum est cap. 13. num. 3. Item di-
cunt **Kyrie eleison** alternatim cum
Episcopo, & prosequuntur cum
eodem **Hymnum** & **Symbolum**,
& aliàs cum opus est respondent:
& lecto per Episcopum **Offerto-
rio**, postquam illi sedenti impo-
suerint Mitram & gremiale, ex-
trahunt eidem chirothecas, ex-

*Ex l. 1.
cap. 11.*

ibidē.

tracto prius per digniorem annulo, qui per eundem reponitur post lotionem & absterfionem manuum.

Ex cap.
24.

Denique accipiunt pacem immediate ab Episcopo, statim postquam eam dedit Presbytero assistenti ac Diacono & Subdiacono si non accepturi sint communionem, prius & post genuflectentes ante SS. Sacramentum.

C A P V T X X V .

De officio Diaconi & Subdiaconi seruientium ad Euangelium & Epistolam in Missa Pontificali.

Ex Cap.
lib. 1.
cap. 9.
cap. 10.
cap. lib.
2. c. 8.

Suppositis illis quæ supra dicta sunt c. 17. de Diacono, & 18. de Subdiacono, hinc tantum afferam ea in quibus ipsi aliter se gerere debent seruientes Episcopo, quam Sacerdoti. Itaque Episcopo celebrante, ipsi quoque de numero Canonorum esse debent, proinde cum eo locum, ubi induetur paramentis, ingressi, statim capient sua

para-